

85  
років



## II МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

### БИОРАЗНООБРАЗИЕ И РОЛЬ ЗООЦЕНОЗА В ЕСТЕСТВЕННЫХ И АНТРОПОГЕННЫХ ЭКОСИСТЕМАХ



2003

Масове проживання молюсков в цій зоні після зими отримано начиняється середини марта. В близькій чистотності они обнаружено в характерних биотопах на землях і каменистых осадках по берегам рік Тере-Секирік, Альчи, Бурган-Суу і Кайынай, в поймах рік (в Травяністо-кустарниковом руслі). Основним піщаним субстратом для нутчних видів являється листковий опал і літрги. В суху безветрену погоду молюски спираються під камінки, опавшими листами, межу стеблами укорініліх лапок (2,7-25,9 мм).

К горним зонам ми отнесли пастбища на висоті від 2 000 до 2 500 м над рівнем моря, займаючі южні ектоно-хребти Нарин-го. Їх склони найбільш благоприятні для обитання молюсков. Они хороши прогревають сонцем, достаточно увлажнюються благодаря висоти під каштанами, опавшими листами, между стеблами укорініліх лапок (2,7-25,9 мм).

К високогорній зоні ми отнесли пастбища, розташовані на висоті більше 2 500 м над рівнем моря. Істотну ландшафтно-географіческий принцип і особливості биотот, усталено разделами зону на два пояса: субальпійский і альпійский. Субальпійский пояс характеризується сильно розчлененим, круглоокруглим, рівнинним. Кінката на цій висоті присуства континентальність, розстепненість осадкового північного поясу. Растительність субальпійських лугів розвинута і мікотипічна. Більші лісощади в цьому поясі займають горні підгірі, обрамлені північно-західно-західними травостоями. Види *Brodowiana* повсюдно розпространені в незначних кількостях, їх обійтуть серед трав, во між кустарниками (до 6,7 якім). В усіх видах субальпійского пояса розрізняють молюсков, що має агрегованний характер. На їх чисельність впливають не тільки фізическі фактори (температура, віддаємість і освітленість), що і структура панцира. В альпійском поясі преобладають форми високогорно-альпійських лугів, що складають компактні, сім'ячі, криофільні та альпійські луги. Кінката разом континентальні, з нижчими среднеступінковими температурами в кінці весни та в начатку осені. На открытых участках пастбищ альпійського пояса молюски не обнаружено.

Промелінні дослідження показали, що наземні молюски притулюються в основному к нагорним, горним і субальпійських зонах високогорних пастбищ. Чисельність молюсков синхронізується при переході від низькогорних до горних, і, далі, к високогорним пастбищам.

UDC 595.7-14

## SENSE ORGANS OF THE LABIO-MAXILLAR COMPLEX

### OF LARVAE IN TENEBRIONID BEETLES:

#### *TENEBRIO MOLITOR* AND *ZOPHOBAS RUGIPES*

#### (COLEOPTERA, TENEBRIONIDAE)

H. Farazmand, S. Yu. Chaika, E. E. Sintisina

Moscow State University, Moscow, Russia.

E-mail: [hyfarazmand@yandex.ru](mailto:hyfarazmand@yandex.ru); [biochaika@mihu-net.ru](mailto:biochaika@mihu-net.ru)

The aim of the present research was comparison of organization of the sensory apparatus in larvae at two species of the beetles - *Tenebrio molitor* Linnaeus, 1758 (yellow mealworm beetle) and *Zophobas rugipes* Kirsch, 1866. The first species is a synanthropic species and harms to food stocks. The beetle *Z. rugipes* lives in natural biocenosis. The distribution, external morphology and ultrastructure of various types of sensilla on the labio-maxillary complex of tenebrioid beetles larvae *T. molitor* and *Z. rugipes* are described based on scanning and transmission electron microscopy. On the labio-maxillary complex of *T. molitor* and *Z. rugipes* are placed sensilla of 4 basic morphological types: trichoid, basiconic, sylloconic, and ampullaceous.

The labial palp of *T. molitor* has 69 sensilla: 36 trichoid, 8 sylloconic, 4 basiconic and 1 am-

pullaceous. All trichoid sensilla are placed on the second segment. The sensilla types of sylloconica, basiconica and ampullaceous were observed on the distal apex of third segments. The length mean of sylloconica and basiconica sensilla were 6,07 and 3,93 micron, respectively. The length and diameter of ampullaceous sensilla were recorded 6,10 and 5,40 micron, respectively.

On the labial palp of *Z. rugipes* were observed 97 sensilla: 81 basiconic, 11 sylloconic and 5 trichoid. All the sensilla types of sylloconica and basiconica are placed on the distal apex of third segments and all trichoid sensilla are placed on the second segment. The length of sylloconica and basiconica sensilla was 5-8 micron.

The maxilla palp of *T. molitor* has 35 sensilla: 22 trichoid, 8 sylloconic, 4 basiconic and 1 ampullaceous. Sensilla of third segments in maxilla palp are similar on sensilla of third segment in labial palp. In other words, the sensilla types of sylloconica, basiconica and ampullaceous are placed on the distal apex of third segments. The length mean of sylloconica and basiconica sensilla were 4,2 and 4,3 micron, respectively. The length and diameter of ampullaceous sensilla were recorded 4,3 and 2,1 micron, respectively.

On the maxilla palp of *Z. rugipes* were observed 110 sensilla: 91 basiconic, 14 sylloconic and 5 trichoid. The most of sensilla are placed on the distal apex of third segment. The length of sylloconica and basiconica sensilla was 5-7 micron.

It was shown that large basiconica sensilla, diameter up to 3,3 microns and innervated 2-7 receptor cells. The thickness of cuticle layer is equal 0,8 microns. The dendrites are surrounded by a scolopod sheath (thickness = 0,05 micron). One dendrite is completely unbound from others by a septum of scolopod sheath. This dendrite belongs to mechanoreceptor cells. The dendrites from all receptor cells formed cilia, consisting from 9 pairs microtubules. Basiconica sensilla to a small diameter (1,5 microns) innervated to 6 receptor cells. 10 vertical canals penetrate cuticle layers by a diameter 0,4 microns. Sylloconic sensillae also contain a little receptor cells. The diameter of base of sensilla is equal 2,6 microns, and in papilla 0,8 microns. On the second and third segments of maxilla palp is present 5 mechanoreceptor hair. Each mechanoreceptor hair innervated one receptor cells. The dendrite of mechanoreceptor cell contains a tubular body and terminates at the hair base.

As has shown this research at larvae of the *Z. rugipes* the number of sensilla on maxillary and labial palps considerably exceeds number of sensilla at *T. molitor*. It is connected, first of all that environment of larvae of yellow mealworm beetle is rather constant and is submitted by different products of a feed (flour, cereals, dried fruits). The inhabitation of larvae of the beetles *Z. rugipes* in open nature and wider spectrum of consumed foodstuff have resulted to formation more advanced of the chemosensory apparatus.

The work was supported by Russian Foundation of Basic Research (grant N 01-04-48526).